

2803 Sayılı "JANDARMA TEŞKİLAT, GÖREV VE YETKİLERİ KANUNU" ¹
(8 inci Madde Açıklaması)

İKİNCİ BÖLÜM

Görev, Hizmet Sınırı ve Sorumlulukları

Madde 8 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/10 md.; Değiştirilerek kabul: 8/11/2016-6755/10 md.)

Jandarma birlikleri; seferberlik ve savaş hallerinde, Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecek bölümleriyle Kuvvet Komutanlıkları emrine girer, kalan bölümüyle normal görevlerine devam eder.²

Ayrıca, Jandarma birlikleri; Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla kendilerine verilen askeri görevleri de yaparlar.

NOT:

JTGY.Yönt.nin 41 inci maddesine bkz. - Örfi Idare(Sıkıyönetim) için bkz: Any. 122, 13.5.1971 tarih ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu. - Sıkıyönetim altına alınan yerlerde genel güvenlik ve asayişe ilişkin zabıta kuvvetlerine ait görev ve yetkiler Sıkıyönetim Komutanlığına geçer. Zabıta kuvvetleri bütün teşkilatı ile Sıkıyönetim Komutanının emrine girer(1402 sayılı Synt.K. md. 2/1). - Seferberlik ilan edilen bölgelerde Kararname ile görevlendirilen komutanların gerektiğinde bölgelerindeki kolluk kuvvetlerini emri altına alabileceği hakkında bkz: 2941 sayılı Sef. ve Svş.Hl.Kn. 12/2 - Seferberlik: Devletin tüm güç ve kaynaklarının, başta askeri güç olmak üzere, savaşın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanması, toplanması, tertiplenmesi ve kullanılmasına ilişkin bütün faaliyetlerin uygulandığı; hak ve

¹ Kanun No: 2803, Kabul Tarihi: 10/3/1983 , R. Gazete: Tarih : 12/3/1983 Sayı : 17985,

² 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 128 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN-Ankara 16 Haziran 2020

hürriyetlerin kanunla kısmen veya tamamen sınırlandırıldığı haldir(2941 sayılı Sef.ve Svş. Hl.Kn. 3/1); Ayrıca bkz: Any. 122/5, - Savaş(Harp) hali: Savaş ilanına karar verilmesinden, bu halin kaldırıldığına ilan edilmesine kadar devam eden süre içinde, hak ve hürriyetlerin kanunlarla kısmen veya tamamen sınırlandırıldığı durumdur(2941 S.K. 3/6), (Sef. ve Svş.Hl.Tüz. 2/R); T.C.K.na göre harp zamanı tabirinde harp ilan edilmeksizin fiili muhasamat dahil olduğu gibi eğer harp vukua gelmişse seferberlik zamanı da dahildir(T.C.K. 173/2). Kural olarak savaş resmen ilan edildiği tarihte başlar. Bununla ilgili kural, 1907 yılında imzalanan La Haye III Sayılı Sözleşmenin 1 nci maddesinde gösterilmiştir.³ - Genel ve kısmi seferberliğin ilanı: Sef.Ve Svş.Hl.K. 10 - Seferberliğin kaldırılması: Sef.ve Svş.Hl.K. 13 - Savaş ilanı: Sef. ve Svş.Hl.K. 14 - Savaş halinin kaldırılması: Sef.Ve Svş.Hl.K. 16 - Genel(umumi) seferberlik: Ülkenin tümüne yönelik bir tehdidin karşılanması, mevcut bütün güç ve kaynakların kullanılabilmesi için ülkenin bütününde uygulanan seferberliktir(2941 S.K. 3/2), (Sef.ve Svş.Hl.Tüz. 2/K). - Kısmi seferberlik: Ülkenin bir veya birden fazla bölgesinde uygulanan ve bütün güç ve kaynakların kullanılmasını gerektirmeyen seferberliktir(2941 S.K. 3/3), (Sef.ve Svş.Hl.Tüz. 2/L). - Savaş(Harp): Devletin bekasını temin etmek, milli menfaatleri sağlamak ve milli hedefleri elde etmek amacıyla, başta askeri güç olmak üzere Devletin maddi ve manevi tüm güç ve kaynaklarının hiçbir sınırlamaya tabi tutulmadan kullanılmasını gerektiren silahlı mücadeledir(2941 S.K. 3/5), (Sef.ve Svş.Hl.Tüz. 2/P). - Harp Hükümleri: As.C.K.ndaki harp hükümleri; 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 73, 75, 78, 79, 80, 87, 89, 93, 94, 100, 101, 102, 105, 122, 129, 131, 136, 148/B inci maddeler de yazılıdır. - Cumhurbaşkanı kararı: Cumhurbaşkanı, Anayasa gereği kendisine verilen görev ve yetkileri, kural olarak Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, Cumhurbaşkanlığı yönetmeliği ya da Cumhurbaşkanı kararı şeklinde kullanabilir.. Cumhurbaşkanı kararı ile Cumhurbaşkanlığı kararnamesi farklı karar türleridir. Cumhurbaşkanlığı kararnamesini, Cumhurbaşkanı kararından ayırt eden temel unsurlardan birisi, Anayasa esas alınarak yürürlüğe konulmuş olmasıdır. Cumhurbaşkanı kararları ise kanunlara dayanılarak ve kanunlar çerçevesinde yürürlüğe konulabilecek düzenlemelerdir. Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, birel nitelikteki Cumhurbaşkanı kararından içerik bakımından ayırt temel unsur, bu kararnamelerin genel, soyut, objektif ve bir kez uygulanmakla tükenmeyen normatif

³ Bkz: Silahlı Kuvvetler İçin Savaş Hukuku Bilgisi, A.g.e., s.10.

düzenlemeler şeklinde çıkarılmasıdır.⁴.. Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin yargısal denetimi Anayasa Mahkemesi, idari işlem niteliğinde olan Cumhurbaşkanlığı kararlarının yargısal denetimi ise Danıştay tarafından yapılmaktadır.⁵ Cumhurbaşkanlığı kararnameleri Resmî Gazete’de yayımlanmak zorundadır. Cumhurbaşkanlığı kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanma zorunluluğuna ilişkin genel bir hükme ise Anayasada yer verilmemiş, 10 sayılı Resmî Gazete Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 4. maddesinin birinci fıkrasında, bazı Cumhurbaşkanlığı kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanmasının zorunlu olduğu belirtilmekle birlikte diğer bazı Cumhurbaşkanlığı kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanıp 1 Arıoğlu, M. A. (2017). “Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”, Ankara Barosu Dergisi, 3, s. 29. Şeref İBA – Yasin SÖYLER 199 yayımlanmayacağı konusunda karar verme yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiştir (md. 4/1, ç).⁶

AÇIKLAMA:

Seferberlik ve savaş hallerinde Jandarma Genel Komutanlığına bağılı birliklerden Cumhurbaşkanlığı kararıyla belirlenecek olanlar, Kuvvet Komutanlıkları emrine girer. Kalan bölümleri normal görevi olan mülki ve adli görevlerine devam eder. Jandarma birliklerinin Cumhurbaşkanının kararıyla belirlenecek olanların Kuvvet Komutanlıkları emrine verilebilmesinin lüzumluluğunu Cumhurbaşkanlığı takdir eder.

Jandarma, seferberlik ve savaş halinde, 4/11/1983 tarihli ve 2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu ile verilen görevleri yapar(JTGY. Yönt. 41/1)..

Ayrıca, Jandarma birlikleri; Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla kendilerine verilen askeri görevleri de yaparlar.

Bu görevlerin kapsamı, niteliği ve yerine getirilme esasları Genelkurmay Başkanlığı ve Bakanlıkça belirlenir(JTGY. Yönt. 41/2). Jandarmanın askeri makamlarla ilişkisi JTGY. Yönt.nin 8 inci ve 41 inci maddelerde belirtilen hallerle

⁴ İba, Şeref-Söyler, Yasin: Yeni Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi İle Cumhurbaşkanlığı Kararının Nitelik Farkı Ve Hukuki Sonuçları, Anayasa Yargısı, Cilt: 36, Sayı: 1, (2019), 195–223, s.195

⁵ A..e., s.198

⁶ A.e., s.198-199

sınırlıdır(JTGY.Yönt. 64/1).

Maddenin ikinci fıkrasında yer alan bu görevin barış zamanında uygulanacak bir hüküm olduğu açıktır. Zira, fıkra içeriğinde bu görevlendirmeyi sadece seferberlik ve savaş haliyle sınırlayan bir hüküm mevcut değildir. Esasen onunla ilgili yetki düzenlemesi maddenin birinci fıkrasında tanzim olunmuştur.

Orhan Çelen Hukuk Bürosu